

Ne Brijuni rivijeri – ne privatizaciji pola grada – ne korupciji!

Ne znam što je ali podržavam

Premda se o projektu Brijuni rivijera govori već deset godina, malo tko u Puli, Fažani i Vodnjanu zna o čemu se radi. Nasjedajući na predizbornu demagogiju vladajućeg HDZ-a i IDS-a, neupućeni zagovornici projekta pozivaju se na "nova radna mjesta" i "pokretanje gospodarstva". Ne znajući pri tome gotovo ništa o sadržaju samog projekta. Rezultat je to desetogodišnje IDS-ove propagande. Osim progandnih poruka ne raspolaže se podacima koji bi ukazivali na pozitivne ekonomske ili društvene učinke projekta

Brijuni rivijera. U prilog tome govori i odgovor direktora tvrtke na upit Zelene Istre o procjeni društveno-ekonomskih učinaka: "S obzirom da je u međuvremenu došlo do bitnih promjena stopa doprinosa, poreza i naknada, a Brijuni rivijera d.o.o. nije naručivala izradu nove procjene, nismo vam u mogućnosti dostaviti podatke koji bi odgovarali sadašnjim relevantnim polaznim pretpostavkama za izračun društvene korisnosti". Činjenica da se o tom projektu u javnosti vrlo malo zna izravna je posljedica namjere da se trgovanje vrijednim prostorom obavi što dalje od očiju javnosti. To je i

razlog zbog kojeg u proteklih 10 godina nije provedena niti jedna javna rasprava premda je dio zainteresirane javnosti uporno ukazivao na nedostatke i štetnost predloženog razvojnog kocepta. Na sjednici pulskog Gradskog vijeća, održanoj 1. srpnja 2011., na kojoj se raspravljalo o usvajanju prijedloga ugovora o realizaciji projekta Brijuni rivijera na lokacijama Hidrobaza, Pineta i Sv. Katarina i Monumenti, mnogi su predstavnici vladajuće koalicije u Vijeću iskazali religiozni pristup projektu - nemam studije ni analize, ali vjerujem.

Nije uopće sporno da projekt nije nastao na temelju promišljanja potreba razvoja gradova i općina. U izradi prijedloga ugovora nisu sudjelovali predstavnici gradova i općina na čijem se teritoriju planira i ničime nije osigurana dobrobit za lokalnu zajednicu. Ne samo da u ugovor nije ugrađen interes lokalne zajednice već nedostaju bilo kakvi podaci za procjenu njegovog učinka. Budući da nema podataka iz kojih bi se mogli izvući učinci, podaci se, kao i slučaju drugih "razvojnih" projekata na hrvatskoj obali - izmišljaju. Najčešće se radi o izmišljenoj brojci novih radnih mesta i "sekundarnim učincima" na razvoj gospodarstva općenito od kojih je najomiljeniji onaj o prodaji vina i maslinovog ulja turistima.

Razvoj bi trebao podrazumijevati razvoj lokalnih potencijala, a ne da se zajednici oduzima njen temeljni razvojni resurs - prostor, koji će poslužiti nečijem tuđem profitu. Pogodnosti projekta Brijuni rivijera i način na koji se planira privući će investitore predatorskog tipa, potpuno nezainteresirane za dobrobit lokalne zajednice. Špekulanti koji će doći u Pulu, Vodnjan i Fažanu potrošit će resurs koji im se tako velikodušno nudi, zaraditi na njemu i otići. Teritorij u tom kontekstu postaje kolonijalni pojam, a resortizacija ključna za oduzimanju resursa lokalnoj zajednici.

Izlazak iz krize ne može se temeljiti na sezonskoj djelatnosti, kao što je turizam. Kao što nema ni govor o tome da sezonska djelatnost može riješiti problem nezaposlenosti u Istri. Znamo i da sezonska radna snaga potrebna turizmu Istre dolazi u velikom broju iz unutrašnjosti Hrvatske i koja se vrsta radne snage zapošljava. Ne treba zaboraviti ni županovu izjavu s 23. sjednice Županijske skupštine održane 20 lipnja 2011., da ne raspolažemo kadrom obrazovanim u dovoljnoj mjeri da bi se zapošljavao na rukovodećim položajima u budućim turističkim tvrtkama Brijuni rivijere te da je prirodno da će inve-

stitori takve kadrove dovoditi izvana. Monokultura turizma vrlo je opasna za lokalnu zajednicu koja u slučaju krize može doživjeti kolaps. Osim toga, ako nije uspjelo Grcima i Španjolcima, zašto vjerujemo da će nama?

10 godina propuštenih prilika

Budućnost Pule je razvoj grada na obalama pulskog zaljeva, postupno i u skladu s trenutnim mogućnostima. Razvoj mora uključiti različite korisnike i različite djelatnosti. Svi vojni objekti na obalama pulskog zaljeva koji su već godinama napušteni trebali su odavno dobiti svoje trajne ili privremene korisnike, manje ili veće investitore. Zbog projekta Brijuni rivijera to deset godina nije bilo moguće. Proteklo desetogodišnje razdoblje moglo se iskoristiti i za prenošenje vlasništva nad zemljištem i nekretninama s države na jedinice lokalne samouprave kao u mnogim drugim gradovima u Hrvatskoj. Budući da se već deset godina govori o zajedničkom državno-županijskom projektu Brijuni rivijera, nitko se nije ni potudio pregovarati s MORH-om o uvjetima prepuštanja zemljišta i nekretnina "rezerviranih" za projekt Brijuni rivijera gradovima i općinama na čijem se području nalaze. Zato

sada država sebi uzima za pravo ubirati većinu planirane naknade za pravo građenja na lokacijama Brijuni rivijere. MORH je mnoge nekretnine i zemljišta prepustio općinama i gradovima u Hrvatskoj. U najvećem broju slučajeva radilo se o nekoj vrsti prebijanja dugova - prebijani su dugovi države s gradskim poduzećima, dugovi za komunalne naknade, zamjene zemljišta između države i grada, zamjena zemljišta za gradske stanove ili podstarnarstvo državnih službi u gradskim objektima itd. No, bilo je i besplatnih prepuštanja gradovima kao u slučaju npr. ribnjaka "Pulman" (2002.), streljšta Potočani kod Slatine (2002.), vježbališta Bokanjac koje je dano Gradu Zadru (2003.) itd. Vojarna Karlo Rojc je dana gradu Puli u zamjenu za otpis dugova države, kao i vojarna Vladimir Goran. Vojarna Trsat, gdje se danas nalazi riječki kampus, dana je Rijeci u zamjenu za oslobođenje od plaćanja komunalne naknade. Svi se kampusi nalaze na bivšem vojnom zemljištu (Split) ili vojarnama (Zagreb, Zadar, Osijek, Rijeka) i svi su prepušteni gradovima odnosno sveučilišima.

Zemljište i zgrade na lokacijama projekta Brijuni rivijera od samoga su početka bili namijenjeni državno-županijskoj tvrtci. Kada bi se na nekom dijelu planiranih lokacija projekta Brijuni rivijera, npr. Mužil, planirali neki drugi sadržaji koji ne bi ulazili u sam projekt Brijuni rivijera, onda bi bilo posve utemeljeno tražiti od države da zemljište i postojeće objekte prepusti gradu jer je to napravljeno i u mnogim drugim slučajevima, bez obzira da li se radi o prebijanju dugova ili nečem drugom. Primjerice, Varaždin je dobio i vojarnu i vježbalište uz obavezu izgradnje stanova na dijelu tog zemljišta od kojih bi jedan dio otiašao za potrebe MORH-a. MORH tj. gradovi na taj način trenutno grade stanove u više mjesta u Hrvatskoj poput Slunja, Vinkovaca i drugih mjesta. Nema nikakve suštinske razlike između voja-

rne Muzil ili Monumenti od vojarnе Trsat u Rijeci, ili Borongaja u Zagrebu, pa ni razloga da ih Grad Pula ne zatraži za sebe, za svoje potrebe.

Ugovor o realizaciji projekta nije moguće popraviti

Prijedlog ugovora o realizaciji projekta Brijuni rivijera na spomenutim lokacijama nije moguće popraviti. Prvenstveno zbog toga što je njegova suština u tome da se u 50-godišnji najam putem prava građenja planira najveći dio preostalog pulskog priobalja dati u ruke maksimalno tri investitora, dajući im široku slobodu u osmišljavanju sadržaja na ponuđenim lokacijama, a jedinicama lokalne samouprave nameće se volja investitora koja se mora pretočiti u urbanističke planove.

Iz teksta prijedloga ugovora o realizaciji projekta Brijuni rivijera vidljivo je da je element šireg društvenog interesa sveden na samo jedan od kriterija prema kojima će se ocjenjivati najbolji ponuditelj umjesto da on bude osnovni preduvjet realizacije projekta. Očito je da u pregovorima o načinu realizacije projekta Brijuni rivijera nije postojao "lobist" koji je zastupao interes jedinica lokalne samouprave na čijem se teritoriju planira projekt budući da su gotovo svi članci ugovora nedvojbeno na njihovu štetu, a u korist "unaprjeđenja ugostiteljsko-turističkih sadržaja na području Istre, osobito nacionalnog parka Brijuni." Jedini uspješni lobist u cijeloj priči bivši je ravnatelj Nacionalnog parka Brijuni odnosno sadašnji direktor tvrtke Brijuni rivijera koji je uspio isposlovati da se naknada od prava građenja na cijelom području koristi za ulaganja u turističko-ugostiteljske sadržaje na otočju Brioni.

Mnoga su otvorena pitanja i potencijalne štete koje proizlaze iz samog ugovora. Većina naknade za pravo građenja pripada državi kao

većinskom vlasništvu zgrada i zemljišta. No, čak ni taj mali dio naknade neće biti prihod općine i građeva na čijem se području nalazi zemljište nego će se "naknada uplaćivati na račun Brijuni Rivijera koja ih može koristiti isključivo za podmirenje troškova poslovanja za unaprjeđenje ugostiteljsko-turističkih sadržaja na području Istre, osobito nacionalnog parka Brijuni, ali samo uz prethodnu odluku i suglasnost Vlade Republike Hrvatske." Talijani imaju prikladnu uzrečicu "Oltre il danno, la beffa" (pored štete i ruganje). Premda je lokalna samouprava obavezna brinuti o komunalnoj infrastrukturi i prostornom uređenju pa bi bilo prirodno i da naknada ide onom tko je infrastrukturu dužan graditi i održavati, a to su općine i gradovi, u ovom slučaju se predviđa da obaveza izgradnje i održavanja infrastrukture ostaje na jedinicama lokalne samouprave a prihod će ide državi koja će po svom nahodjenju raspoređivati prihod. To je osigurano i većinom predstavnika države u povjerenstvu koje se formira za donošenje takvih odluka.

Prijedlog ugovora otvara prostor za korupciju na mnoge načine: navedeno povjerenstvo određuje početnu cijenu zakupnine i za služnost prema slobodnoj procjeni, a ugovor o pravu građenja sklapa s investitorom za pojedinu lokaciju, što znači da se svaki puta može utvrditi neka druga naknada. Nije jasno utvrđeno prema kojim će se kriterijima odnosno kako točno izabrati najbolji ponuditelj za pojedinu lokaciju. Uvjeti koje ponuditelj mora zadovoljiti jesu navedeni, ali ne i ponderi koji se pridaju svakom od tih uvjeta. Ponderiranje je postupak dodjeljivanja odgovarajuće važnosti pojedinom kriteriju. Može li, na primjer, natječaj dobiti onaj tko ponudi najmanju naknadu za građenje po četvornom metru, ali zato ima najbolji ugled i opseg poslovanja?

Zapošljavanje je kriterij koji se samo spominje pod točkom "opći ra-

zvojni učinci i suradnja s lokalnom zajednicom (aspekti eksterne ekonomije i utjecaj na lokalnu zajednicu, zapošljavanje)". Zašto je zapošljavanje tako marginalizirano ako se, prema načinu na koji se projekt predstavlja, najveći učinak projekta očekuje upravo na polju zapošljavanja?

Zbog navedenih i mnogih drugih nedostataka i krovne su udruge arhitektonске struke, Udrženje hrvatskih arhitekata i Društvo arhitekata Istre, ocijenile ugovor o realizaciji projekta Brijuni rivijera na lokacijama Pineta, Hidrobaza i otok Sv. Katarina – Monumenti neprihvativim (stručno očitovanje o prijedlogu ugovora od 17. lipnja 2011. možete pročitati ovdje

http://www.zelena-istra.hr/files/2011_06_17_brijuni_rivijera_ocitovanje.pdf

Ugovor o realizaciji projekta Brijuni rivijera protivan je Ustavu RH

Prema članku 135. Ustava RH "Jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanova, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, tehničku kulturu, zaštitu potrošača, zaštitu i unaštenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu." Ta se odredba Ustava predloženim ugovorom o realizaciji projekta Brijuni rivijera krši jer bi se najbolji ponuditelj odabrao na temelju ponuđenog idejnog rješenja, na koje jedinice lokalne samouprave ne mogu nikako utjecati, a imale bi obavezu prenošenja tog rješenja u urbanističke i detaljne planove uređenja prostora. Na taj način lokalna zajednica ne-ma nikakvu mogućnost izraziti i u plan ugraditi i svoje interese.

PREDLOŽENI UGOVOR O REALIZACIJI PROJEKTA BRIJUNI RIVIJERA POTREBNO JE ODBACITI I:

- za područje Muzila započeti proces pregovora s MORH-om o prepuštanju lokacije gradu uz istovremeno organiziranje široke javne rasprave o funkcijama potrebnih gradu koje bi se na toj lokaciji mogle realizirati;

- putem javne rasprave najprije utvrditi što je interes grada i građana i zatim taj interes unijeti u razvojni koncept za cijelo područje pulskog zaljeva;

- nakon javnih diskusija, preispitati i promjeniti, ako treba, zadane namjene GUP-a;

- ugraditi obavezni prikaz doprinosu budućih razvojnih koncepata širem području (prostorna, oko-

lišna, gospodarska i društvena održivost projekata).

Dušica Radojčić

Izvještaj Građanske inicijative "Vojlim Pulu" sa 23. sjednice Skupštine Istarske županije na kojoj se raspravljalo o prijedlogu ugovora o realizaciji projekta Brijuni rivijera možete pročitati ovdje:

<http://www.zelena-istra.hr/?q=node/1014>

Međunarodna konferencija o Aarhuškoj konvenciji u Zagrebu u organizaciji GONG-a i Zelene Istre

Međunarodna konferencija „Proveđba Aarhuške konvencije u zemljama Jadrana“, završnica velikog projekta o primjeni Aarhuške konvencije, kojeg od početka 2010. godine provode GONG i Zelena Istra u suradnji sa šest europskih i regionalnih partnera, održana je 9. lipnja 2011. godine u hotelu Westin u Zagrebu. Svrha konferencije bila je okupljanje donositelje odluka, organizacija civilnog društva i stručnjaka za okolišno pravo s ciljem podizanja svijesti o potrebi ulaganja u učinkovitu primjenu Aarhuške konvencije, koja građanima jamči pravo na informiranost,

sudjelovanje u procesu odlučivanja i pravo na pristup pravosuđu.

„Aarhuška konvencija, kao i svaki drugi međunarodopravni instrument, živi kroz svoju primjenu. Samo ukoliko se njome građani budu služili u ostvarivanju svojih prava na pristup informacijama i sudjelovanje, ona će postati pravim alatom demokratskog društva“ - tim je riječima Irena Pereša, voditeljica projekta, otvorila međunarodnu konferenciju održanu pod pokroviteljstvom Predsjednika Ive Josipovića.

„Niti jedna administracija nema

monopol odlučivati što je za okoliš dobro, a što nije. Nitko nema monopol nad zaštitom prirode, niti je ona tu da služi nama. Mi smo ti koji trebamo služiti njoj, štititi njezina prava štiteći ujedno i vlastita, na dom i život, kao temeljna ljudska prava. To je ugrađeno u duh Aarhuške konvencije, a alat kojim ćemo je ostvarivati jest aktivna, živa primjena demokracije - kroz procese u koje se građani uključuju i temeljem pravodobnih informacija sudjeluju i odlučuju o svim onim bitnim stvarima u svojoj životnoj sredini“, ključna je poruka uvodnog izlaganja Ludwiga Krämera, jednog od vodećih europskih autoriteta iz područja okolišnog prava. Krämer je naglasio kako nije dovoljno usvojiti kvalitetnu zakonsku regulativu, već norme valja i adekvatno implementirati. Također, cilj procesa primjene ove konvencije je uvažavanje glasa javnosti, što tijela javne vlasti često zanemaruju.

U prvom dijelu konferencije iskustva primjene Aarhuške konvencije i kratki presjek prakse u svojim resorima i državama iznijeli su predstavnici ministarstava okoliša Albanije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Slovenije. U raspravi koja je uslijedila, a kojom je moderirao Csaba Kiss, mađarski pravni stručnjak za pitanja zaštite okoliša, po-

stavlja su se pitanja o tome što ti-jela vlasti kane učiniti u pojedinim državama, ili su učinila kako bi građane aktivno, a ne tek formalno uključila u procese donošenja odluka. Istaknuto je, s čime su se predstavnici ministarstva i sami složili, kako mnogi problemi nastaju na lokalnim razinama vlasti koje još uvijek imaju običaj na zatvorenim sjednicama donositi odluke ili kreirati planove o raznim intervencijama u okoliš. Jedan od problema koji je uočen u gotovo svim državama sudionicama konferencije vezan je uz netransparentne procese odlučivanja o mjestu odlaganja ili tehnologiji primjene gospodarenja otpadom. Postavljana su pitanja i o načinu na koji bi civilno društvo moglo učinkovitije kontrolirati vlast koja pokazuje otpor prema informiranju građana i administraciji koja ne smatra bitnim javnosti na vrijeme i u cijelosti pružiti informacije. Dušica Radojčić, predsjednica

Zelene Istre, naglasila je i zlopobu sudskih postupaka za zastrašivanje i onemogućavanje istaknutih predstavnika javnosti. Na slabu primjenu drugog stupa Aarhuške konvencije koji govori o uključivanju građana u procese odlučivanja osvrnuo se i Tomislav Tomašević, predsjednik Zelene akcije koji je naglasio kako se sudjelovanje javnosti nikako ne smije svesti samo na formalnost, kako je u nas uobičajeno.

U drugom dijelu Konferencije vodila se stručna rasprava o trendovima u europskom pravu i praksi europskih sudova kojom je moderirao Stephen Stec, profesor Central European Universityja. Između ostalih, u raspravi su sudjelovali i brojni pravnici zemalja sudionica konferencije. Na njihova brojna pitanja odgovarali su Tamara Ćapeta, profesorica europskog prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu i

Adam Daniel Nagy iz Europske komisije (DG Enviroment – Opća uprava za okoliš). Tamara Ćapeta posebno je naglasila kako se od nacionalnih sudova, pod utjecajem posebno prakse i rada Europskog suda, traži kreativna interpretacija, točnije takva tumačenja koja često prelaze uobičajene normativne okvire odredaba domaćega prava. To bi mogao biti izazov s kojim će se suočiti i domaći suci nakon što zemlje regije postanu članice Europske unije. Upravo je interes okoliša, pravo okoliša, ono čiji se glas najslabije čuje. Okolišno pravo predstavlja pogodno područje za implementaciju novog načina razmišljanja koji će se, u kontekstu europskoga prava, očekivati od sudaca.

Irena Pereša, voditeljica programa, GONG
Dušica Radojčić, predsjednica,
Zelena Istra

Zelena Istra u studijskom posjetu Bruxellesu na temu promocije održivog turizma

Od 20. do 23.lipnja 2011. Zelena Istra je sudjelovala u studijskom posjetu Bruxellesu na temu promocije održivog turizma. Cilj ovog stu-

dijskog posjeta bio je pružanje pri-like za upoznavanje s postojećim politikama i programima na temu eko-turizma i međusobno povezi-

vanje predstavnika udruga iz šire regije.

Ivan Divković

Zelena Istra ponovo na Festivalu istarskih maneštri

Ekipa Zelene Istre ponovno se okušala u kuhanju maneštare na 9. Festivalu istarskih maneštri koji se 18.lipnja održao u Gračiću. Nakon prošlogodišnje maneštare Cecioline sa slanutkom na jelovniku je ove godine bila maneštra s koromačom nazvana Anisette. Konkurenčija je bila jaka i zabava dobra, kao i povod da se prezentira udruga.

U mjesecu lipnju primili smo 24 poziva građana na Zeleni telefon.
Od toga : otpad 8, gradnja 4, razno 2, zelenilo 6, životinje 3,
zračenje 1.

Nasipana plaža u uvali Soline

U uvali Soline, između Vinkurana i Pješčane uvala nedavno je "uređena" obala. Građani su dojavili da je posjećeno grmlje, očišćeno smeće, da su nasute veće količine šljunka, uklonjena 3 stara mola. Veliki kameni blokovi, preostali od srušenih molova, poslagani su na stijene u moru i na njih su također nasute velike količine šljunka kako bi se dobile veće površine obale prikladne kupačima. Time je prirodno dno podignuto za 60-70 cm. Građane je

zanimalo da li se radi o legalnim radnjama i da li su ishodovane potrebne dozvole. O ovom slučaju rasptili smo se u Općini Medulin, JU Kamenjak, Lučkoj kapetaniji i županijskom Odsjeku za pomorstvo. U Općini su nam rekli da su u suradnji s JU Kamenjak odlučili ukloniti bespravne molove, ukloniti otpad i opasne željezne šipke te su uredili plažu za kupače sukladno Prostornom planu Općine. U Lučkoj kapetaniji, u Odjelu za inspekcijske

poslove prenijeli su nam informaciju da o dijelu pomorskog dobra u općoj upotrebi koje se nalazi na njenom području, brigu o zaštiti i održavanju vodi jedinica lokalne samouprave. Jedinice lokalne uprave i samouprave sukladno svom prostornom planu mogu održavati i uređivati pomorsko dobro. Prilikom izrade prostornog plana općine i gradovi su dužni pravovremeno obavijestiti Lučku kapetaniju o donošenju dokumenta prostornog uređenja za područja pomorskog dobra i omogućiti joj sudjelovanje u utvrđivanju uvjeta za zahvate u prostoru u skladu s odredbama posebnog zakona.

Osim toga, prema aneksu 2. Uredbe o procjeni utjecaja na okoliš svi zahvati koji obuhvaćaju nasipavanje morske obale su obavezni proći postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš. Općini Medulin i Odjelu za održivi razvoj IŽ uputili smo upit o tome jesu li za taj zahvat na pomorskom dobru ishodovane sve potrebne dozvole.

Parkiranje na zelenoj površini

U ovim ljetnim mjesecima primili smo nekoliko poziva u vezi parkiranja na zelenim površinama. Pro-

metne gužve su velike, parkirnih mjesto malo, ali to nije razlog da zelene površine pa čak i šumice pretvorimo u parkiralište. Ravndušnost, lijenost, želja za hladom vjerojatno su neki od razloga ovakvog ponašanja naših sugrađana. Prema Komunalnom redu Grada Pule u članku 18. stoji: "Komunalni redar naložiti će uklanjanje i premještanje vozila parkiranog na javnoj zelenoj površini putem fizičke ili pravne osobe kojoj je to Grad povjerio, a na trošak vlasnika

vozila."

Građani su nam poslali fotografije iz Banovčeve i Paladijeve ulice te smo slučajevе prijavili Komunalnom redarstvu. Nadamo se da će poduzeti potrebne mjere, jer ukoliko samo jedan vozač bude kažnjen ostalima će to biti upozorenje.

Irena Burba

NOVA LJETNA RUBRIKA :

Ljetni vodič za zaštitu bioraznolikosti

Lokve

U mjesecniku Zelene Istre ćete tijekom ljeta čitati i novu rubriku pod nazivom Ljetni vodič za zaštitu bioraznolikosti. U Ljetnom vodiču bit će obrađena vodena staništa i to more i obala te površinske kopnene vode s naglaskom na one zastupljene na području Istre. Iako je počela turistička sezona pa se samo po sebi nameće more, primat u uvodnom broju ipak je dan kopnenim vodama, točnije lokvama. Površinske kopnene vode jedna su od najugroženijih staništa jer zauzimaju samo 0,017% površine Zemlje, a pod ekstremno su velikim antropogenim pritiskom. Za shvaćanje njihove iznimne važnosti dovoljno je reći kako služe kao izvori pitke vode.

Lokve spadaju u stajaćice, odnosno površinske kopnene vode bez vidljivog strujanja vode, a mogu biti prirodnog i antropogenog porijekla. Mnoge su lokve na području Istre ljudi umjetno stvorili za napajanje stoke, zalijevanje usjeva, pranje pa čak i piće. Od jezera ih razdvaja dubina, odnosno osvjetljenost vodnog stupca od vrha do dna što u jezerima nije slučaj. Važne su kao vlažna staništa u krškom području gdje je karakteristično slabo površinsko zadržavanje vode. Ovisno o količini vode koju sadrže, postoje stalne te povremene lokve koje presušuju u sušnim mjesecima.

U mediteranskom području lokve su utočišta mnogih močvarnih i vodenih biljaka i životinja, čime se

znatno pridonosi bioraznolikosti područja. U dubljim lokvama može se pronaći rogoz (*Typha latifolia* i *T.angustifolia*), obični žabočun (*Alisma plantago-aquatica*), nekoliko vrsta vodenih vrsta žabnjaka (*Ranunculus* sp.), na površini pojedinih lokvi pliva vodena leća (*Lemma* sp.) dok na dnu često raste močvarna jezernica (*Elocharis palustris*). Fauna lokvi uz mnogobrojne beskralježnjake poput vodenih kukaca iz redova kornjaša i vretenaca broji, osobito na proljeće u vrijeme razmnožavanja, i razne vodozemce poput vodenjaka (*Triturus* sp.) i žaba (gatalinka *Hyla arborea*, krastača *Bufo bufo*, velika zelena žaba *Rana ridibunda*) te gmazove poput barske kornjače (*Emys orbicularis*) i bjelouške (*Natrix natrix*). Lokvama gravitiraju i kopnene ptice i sisavci kao izvoru vodu.

Sve mediteranske lokve dio su Nacionalne ekološke mreže odnosno buduće Nature 2000 te su pod zaštitom Zakona o zaštiti prirode kojim je zabranjeno i kažnjivo njihovo zatrpanjanje i isušivanje. Nekoliko je glavnih razloga ugroženosti lokvi te njihovih biocenosa. Već je spomenuto zatrpanjanje i isušivanje koji se često opravdavaju kao preventivne mjere uništavanja komaraca. No, ovo je veoma radikalna i zastarjela metoda te njome se osim komaraca uništava i čitava životna zajednica odnosno svi organizmi koji naseljavaju, hrane se ili

razmnožavaju u lokvi među kojim se mnogi korisni, zaštićeni ili gospodarski značajni. Sljedeći važan razlog ugroženosti je napuštanje tradicionalnog načina gospodarenja te mnoge lokve polako zarastaju i presušuju. Nekad je stoka uslijed napajanja gazila i utiskivala mulj čime je sprječavala njegovo pretjerano taloženje i zarastanje vodene vegetacije što danas predstavlja problem i zahtjeva akcije čišćenja mulja i vodene vegetacije te revitalizaciju tradicionalnog stočarstva. Za životne zajednice lokvi pogubno je unošenje stranih vrsta. Naročito su opasne ribe koje nisu autohtonii organizmi krških lokvi poput zlatne ribice (*Carassius auratus*) te ribice gambuzije (*Gambusia* sp.). Prva je unesena radi estetskih razloga, a druga kao mjera protiv ko-

maraca. Pošto nemaju prirodnog neprijatelja, a imaju sposobnost brzog razmnožavanja narušavaju prirodnu ravnotežu jer kompetiraju autohtonim vrstama za hranu ili stanište ili se njima hrane. Introdukcija ribe gambuzije je primjer kako metoda, koja ne uzima u obzir sve sastavnice ekosustava, može uz rješenje jednog problema kreirati niz drugih. Pošto je gambuzija veoma neselektivna te se osim ličinkama komaraca hrani i ličinkama ostalih kukaca, jajima vodozemaca te jajima i mladim jedinkama različitih vrsta riba ugrozila je i populacije niza ostalih vrsta slatkovodnih i bočatih staništa. U novije vrijeme ljudi u prirodna vodena staništa puštaju i crvenouhu kornjaču (*Trachemys scripta*) porijeklom iz Sjeverne Amerike, koja ugrožava

domaću barsku kornjaču jer se s njom bori za hranu i stanište. Zelene Istra je 2000.godine sudjelovala u projektu "Krške lokve - mreža vodenih staništa" u sklopu kojeg su se kartirale lokacije lokvi na području Istarske županije u koji su se uključili brojni volonteri i škole. Putem servisa Zelenog telefona često primamo, nažalost, dojave o zatrpanju ili poodmaklom stadiju zaraštanja lokvi. Lokve zaista zasluzuju našu pažnju i zaštitu zbog svoje povijesti, tradicije, ali napose ekološkog značaja koji imaju jer mada se čine kao otoci vode u moru kopna, njihov utjecaj je puno širi.

Iva Rukavina

